

En ildsjæl for de eksotiske hobbydyr

»Hæng på et øjeblik, jeg skal lige have fat i nøglen ind til næsehornet«. Jovist, jeg var ikke i tvivl om, at jeg havde fået fat på den rette person, da jeg hørte den replik i min mobiltelefon. Dyrlæge Mette Halcks unge hjerte banker intenst for de eksotiske dyr, og som formidler i Københavns Zoo og dyrlæge på AniCura Københavns Dyrehospital kan hun for alvor gøre noget for disse oversete dyr

TEKST PETER PALSHOF, DYRLÆGE OG FREELANCESKRIBENT

- I skolen var det »sjovt nok« altid mig, der fik vores klassehamstere og -skildpadder med hjem i sommerferien, fortæller Mette Halck og føjer til, at de havde det med at blive boende permanent.

- Da jeg var 13 år, fik jeg mit eget marsvin. Det blev hurtigt til flere, og siden har jeg konstant haft 5-8 marsvin.

Mettes 54 m² lejlighed indeholder bl.a. et 2-etagers marsvinebur med løbegård, og med sit ry som ekspert har hun i snart 10 år haft »plejehjem« for marsvin.

Medlidenheden med de små eksotiske dyr er en stærk drivkraft hos Mette:

- De er i stor fare for at ende som glemte kræ i et bur ovre i hjørnet, for man har kun lidt fysisk kontakt med dem. En hamster på 30 g er lige så følsom som en neonatal patient og »crasher« hurtigt, så når ejeren eller dyrlægen opdager, at dyret er sygt, er det ofte meget sygt!

Ejere af eksotiske dyr er meget forskellige. Og er dyret et »familieprojekt« og børnene de »ansvarlige«, ligger der en stor informationsopgave for dyrlægen, da ejerne tit mangler basal viden om dyrene. Voksne, dedikerede ejere og naturligvis avlere har typisk sat sig mere ind i dyrenes behov og er indstillede på, at det koster noget. Det giver tydeligt bedre levevilkår for dyrene!

- Jeg har prøvet et par gange at besøge en dyrehandel og høre om fx foderanbefalinger. Og selv jeg kan blive helt forvirret derinde! Dyrehandlere sælger des-

værre ofte det, ejerne gerne vil have, fx farvestrålende foderblandinger til gnavere. Så æder dyret kun nogle af foderdelene og bliver derved fejlernæret. Trods loven om uddannelse af personale og

udlevering af informationsmateriale oplever jeg, at køberne ikke vejledes grundigt nok. Jeg anbefaler derfor, at man køber sit dyr hos en avler, hvor man får en god pasningsvejledning. Sygeforsikring samt et årligt dyrlægetjek kunne desuden redde mange eksotiske dyr fra en ellers trist skæbne. Kaniner bør vaccineres, hvis de skal med på ferie til Sverige. Derved er de ikke i risiko for at få kaninpest (myxomatose, red.) derovre.

Diagnose: Spist rengøringsklud

AniCura Københavns Dyrehospital har ca. 20 eksotiske konsultationer om ugen. Omkring 50 % er kaniner/gnavere, 25 % fugle, dernæst chinchillaer, skildpadder og andre reptiler. Kaniner og gnavere har typisk tand- og fordøjelsesproblemer eller »årstidens parasit« (mider/fluelarver), fuglene har foder- eller adfærdsproblemer og reptilerne har hamskifteproblemer. Alle arter kan være overvægtige.

- Det »mærkeligste« dyr, jeg har set her på dyrehospitalet, var en næsebjørn. Sådan én har et respektindgydende tandsæt og er svær at »læse«. Heldigvis var ejeren hjælpsom og advarede, når den blev sur. Vi fik derfor taget røntgenbilleder, stillet diagnosen »spist rengøringsklud« og klaret problemet med passende mængder paraffinolie.

»Halcks kaninkrave« fremstillet af rørisolering, gaze, vat og vetflex. Efter haleamputation sikrer kraven, at kaninen kan spise, men ikke nå at skade operationssåret.

Mette Halck med én af de hyppigste eksotiske patienter på dyrehospitalet, kaninen.

FOTOS PETER PALSHOF

CV for Mette Halck

- Opvokset på Frederiksberg.
- 2013: Externship på Washington State University i 3 mdr.
- Dec. 2013: Cand.med.vet.
- Dec. 2013.-maj 2014: Forskningsprojekter i Københavns Zoo.
- Maj-okt. 2014: Klinikveterinær AniCura Djursjukhuset i Häsleholm (smådyr)
- Okt. 2014-marts 2015: Distriktsveterinärerna i Kristianstad (blandet praksis)
- Marts 2015- AniCura Københavns Dyrehospital

- Uddannelsen i eksotiske kæledyr på dyrlægestudiet var desværre meget begrænset: Én forelæsning og et lille kursus i Zoo om klinisk undersøgelse. Men alle vidste, at jeg var specielt interesseret – på smådyrhospitalet fik jeg derfor lov til at kigge på alle de eksotiske dyr, der kom ind. Jeg har nu været så heldig at blive formidler og rundviser i Københavns Zoo, og jeg har gennemført et externship på Washington

State University med behandling og rehabilitering af slanger, leguaner, ørne, ugler, papegøjer, vaskebjørne, hulepindsvin og en enkelt cougar. I Københavns Zoo kørte jeg forskningsprojekter om agamers temperaturpræference og -måling og præsenterede resultaterne på zoo-dyrlæge-kongressen i Warszawa i 2014. Jeg har derfor en del spændende referencer på mit CV, fortæller Mette Halck.

efterhånden men søger også hjælp hos mine kolleger i Zoo, og ellers har jeg kontakt til en dygtig diplomat i exotics på universitetet i Tjekkiet. De ser omkring 3.500 dyr årligt og har stor erfaring med

Mettes boganbefalinger

Textbook of Rabbit Medicine; Molly Varga
 Clinical Veterinary Advisor, Birds and Exotic Pets; Jörg Mayor, Thomas M. Donnelly
 Rabbit Surgery, Dentistry and Medicine; Frances Harcourt-Brown and John Chitty
 Avian Medicine: Neil A. Forbes, Robert B. Altman
 BSAVA Manual of Rodents and Ferrets; Emma Keeble and Anna Meredith
 Reptile Medicine and Surgery; Mader

Brug for kreativitet

Med eksotiske hobbydyr arbejder dyrlægen ofte på kanten af det mulige, både mht. viden, diagnostiske metoder, instrumenter og medicinering.

- Vi har indlæggelsesbure med temperaturstyring og et specielt tandundersøgelsessæt til gnavere, men ellers er det hunde- og katteudstyr, jeg bruger. Markedet for eksotiske dyr er lille, så der bliver simpelthen ikke investeret i det – ikke engang i USA. Man må være lidt af en kreativ »Georg Gearløs« - fx som for nylig, da jeg måtte opfinde en krave til en haleamputeret kanin. Næsten al medicinbrug er »off label«. Doseringer fra bøger og internetsider er typisk anekdotiske, samlet fra mange kilder og sjældent afprøvet af forfatterne selv. Jeg har en god database

Denne 7 år gamle sumpskildpadde havde levet et overset liv som »pædagogisk kæledyr« i en institution. Pga. fejlernæring og meget mangelfuld pasning var aflivning desværre eneste humane udvej.

medicinering. Danske kolleger må meget gerne ringe til mig, hvis de ønsker råd eller vil diskutere en eksotisk patient, understreger Mette.

Kig, lyt, føl, spørg

Men hvor begynder man så, hvis man gerne vil gøre mere ud af sine eksotiske patienter? Mette er erfaren, men også

>

Indlæggelsesbur til kaniner og gnavnere (gulvvarme og tremmelåge til drikkeflasker) i separat rum uden hunde og katte.

Tandtjek er absolut obligatorisk ved klinisk undersøgelse af kanin! Eventuelt som her med otoskop, men tandproblemer kan ikke helt udelukkes uden inspektion/røntgen i narkose.

midt i sin udvikling som exotic-kliniker, så hun har mange relevante råd.

- Brug den almindelige kliniske undersøgelse og den sunde, veterinære fornuft: Kig, lyt, føl, spørg! Jeg har flere gange afsløret hjertemislyd på marsvin ved auskultation, hvilket så kunne forklare lungeødemet. Et »trick«, der er guld værd, er at veje dyrene og notere vægten i journalen, samt bede ejerne gøre det samme derhjemme. Mette forklarer, at mistrivsel nemt kan skjules af lang pels eller skjold! Opfølgende telefonopkald/mail til ejeren giver også bonus på både *compliance* og behandlingsresultat.

- Jeg har udfærdiget 4 anamneseske-maer* (kanin, gnaver, krybdyr, fugle), som ejere og henvisende dyrlæger kan udfylde før konsultationen. Det fungerer supergodt, fordi man har ro til at udfylde det, og det giver essentiel information om fodring, burindretning, temperatur, luftfugtighed, forsikring og kontakt til andre dyr. Eksotiske hobbydyr må jo indimellem aflives uden en helt præcis diagnose, og der kan være lærdom at hente fra en simpel og billig metode, velkendt fra alle dyrlægers studietid: Obduktionen. Så lærer man normalanatomien og kan måske afsløre,

om problemet faktisk var leveren, tarmbetændelse, fremmedlegeme, tumor eller...?

Er man typen, der går i panik, når der står »chinchilla« i bookingen, har Mette flere gode ideer til efteruddannelse.

- Man bliver jo ikke hurtigt ekspert i det hele, så begynd med én dyreart. Oplagt vil være de hyppigste gæster i klinikken,

kaniner/gnavnere med deres tand-, fodrings- og pasningsrelaterede problemer. Der er rigtig mange lette points at hente ved at kende deres basale foder- og pasningskrav. Og begynder man fra et relativt lavt niveau, så får man jo en dejlig stejl indlæringskurve, smiler Mette.

- Jeg har selv haft stor nytte af E-Vets arrangementer om kanin-/gnavertænder og kirurgi. En lidt større investering (ca. 7.000 kr.) var et 6-ugers online kursus hos Royal College of Veterinary Surgeons (University of London) om kaniner/gnavnere baseret på artikler, cases og diskussionsforum. Gode kongresser for klinikere er fx ICARE, som senest var i Paris i 2015 og næste gang i Italien 2017.

- Men vigtigst, pointerer Mette med sin gribende entusiasme: Læg først al tilbageholdenhed og tvivlende attitude på hylden, og gå til den!

- Vis interesse for dyret og dets problem. Det giver kæmpebonus hos ejeren, *compliance* og behandling bliver dramatisk forbedret. ■

*Skemaerne er i forbindelse med denne artikel lagt på AniCura Københavns Dyrehospitals hjemmeside: <http://www.anicura.dk/kobenhavns-dyrehospital/nyttige-skemaer/>

Anbefalede links

<http://lafeber.com/vet/> (pasning/håndtering/sygdomme)

www.kaninhaandbogen.dk

www.marsvineklub.dk

<http://cpd.vetdent.eu/cpd.html#dentistry>

www.youtube.com (amphibian medicine tutorials - John Sykes)

http://vetgrad.com/cpd/free_online_cpd

www.vetacademy.org/veterinary-online-CE-CPD-modules/veterinary-Exotics-CPD (gratis/ betaling CPD (Continuing Professional Development))

www.danskundulatklub.dk